

"זהיו עיני מוריך רואות את תלמידיך - ההתבוננות בתלמיד מתוך מצוות "ואהבת לרעך כמוך"

דף חברותא ליסודי

מתולדות חיי הרב מרדכי אליהו זצ"ל

כתיבה: הרב אביה אלבה

ילדים יקרים וחביבים,
היום נלמד ביחד על דמותו של הרב מרדכי אליהו, כשהיה בערך
בגילכם.

אנא עיינו ביחד בדברי התורה ובסיפורים, והצעיר שבינכם יכתוב את
התשובות לשאלות.

1. "כָּל אֲלֶמְנָה וַיְתוֹם לֹא תַעֲנוּן" (שמות כ"ב, כא).

עונשו של המענה יתום ואלמנה חמור הוא ביותר. הטעם לכך הוא,
כאשר אדם לא מרחם על יתומים ואלמנות הרי הוא עושה "שתיים
רעות", גם בכך שמענה אותם, וגם בכך שהוא מראה שאינו מאמין
בהקב"ה, שהוא חנון ורחום, ולכן כפי מידת חטאו כך מדת עונשו, מדה
כנגד מדה (דברי מרדכי, פרשת משפטים).

✓ השלם: הקדוש ברוך הוא _____ 1 _____

✓ מה הם שתי הרעות שעושה מי שמזיק ליתום?

1. _____

2. _____

✓ מהו הסבר הביטוי "מידה כנגד מידה"? (בחרו את התשובה הנכונה)

1. האורך של החטא כאורך הצער שהוא גורם ליתום.

2. הקדוש ברוך מעניש לפי מה שהוא מצטער.

3. העונש שבא על האדם מתאים לחומרת המעשה שעשה.

4. מהיד שלה נגד היד של השניה.

"זהיו עיני מוריך רואות את תלמידך - ההתבוננות בתלמיד מתוך מצוות "ואהבת לרעך כמוך"

דף חברותא ליסודי

מתולדות חיי הרב מרדכי אליהו זצ"ל

כתיבה: הרב אביה אלבה

2. קראו ביחד את הסיפור הבא

הרב מרדכי אליהו, היה בנו של המקבל האלוקי רבי שלימאן אליהו זיע"א, שהיה מגדולי חכמי ירושלים ונחשב בין הצדיקים הקדושים העוסקים בתורת הקבלה. אמו של הרב, הרבנית מנל היתה בת אחותו של אותו צדיק וקדוש, רבם של כל בני הגולה ומנהיג יהודי בכל, הגאון הקדוש רבי יוסף חיים זכותו תגן עלינו, הנודע על שם ספרו 'בן איש חי'. כשהיה הרב כבן אחת עשרה וחצי, בראש השנה תש"א, הסתלק רבי שלימאן אליהו לגנוי מרומים.

את הסיפור הבא ניתן לקרוא גם בקומיקס (בקישור).

בתקופה הראשונה לאחר שהתייתם הרב, התקשתה האמא להביא פרנסה הביתה והמצב הלך והחמיר עד שבפעם הגיעו לפת לחם. יהודים טובים התאמצו לעזור, לשלח מעט לחם ומרק, לסדר לאמא מקור נוסף לפרנסה, או לדאג לבן הגדול למקום עבודה שיוכל להביא כמה לירות הביתה. אבל המצב נותר קשה ומעיק, עד שלא נותרה ברירה: מרדכי הצעיר, הנער בן השנים עשרה, נאלץ לטל על עצמו חלק מן העל.

בעצת ידידים של המשפחה, הציעו לו לצאת ולמכר גרגרי חומס בשוק. האמא היתה מבשלת את החומס, והרב היה נוטל את הסיר עם כוס מדידה וכמה נירות ויוצא לשוק. הוא היה משוטט בסמטאות השוק, מכריז על מרביתו: "חומס, חומס" ותולה עינים מיוחלות בעוברים ובשבים. כשהיה מישאו נגיש אליו, היה מודד כוס חומס ושופך את תכולתו אל ניר וארז את הגרגרים היטב. פעם ספר הרב, שמחירה של כוס חומס היה מיל אחד (המטבע הכי קטנה, מאית הלירה, כמו אגורה לעמית השקל). לפי חשבוננו, היה מסגל למכר בין חמש לעשר כוסות ביום ולהביא הביתה כמה פרוטות.

"זהיו עיני מוריך רואות את תלמידיך – ההתבוננות בתלמיד מתוך מצוות "ואהבת לרעך כמוך"

דף חברותא ליסודי

מתולדות חיי הרב מרדכי אליהו זצ"ל

כתיבה: הרב אביה אלבה

אלא שביזם הראשון (והאחרון) ארע הפעשה הבא:
אחד החכמים הישיש, חכם אברהם שמו, איש זקן וירא שמים, יצא לרחוב
ופגש את הילד שהוא מוכר חומס. הוא לא האמין למראה עיניו: הנהו בנו
של חכם שליטאן אליהו הפנוח? האם היטב רואה הוא, שאותו ילד שפדברים
בשבחו ומתארים אותו כעלוי ובעל פשרון, לא מצא לעצמו תעסוקה אחרת
זולת מכירת חומס בשוק?...

נגש חכם אברהם אל הילד וגער בו: "מה הנך עושה כאן?". השיב לו הרב, כי
בשל מצוקת הפרנסה, לא נותרה לו בררה אלא להקצות כמה שעות ביום
לעבודה ולא מצא משהו שיוכל לעסוק בו זולת מכירת חומס. הרבה האיש
ושאל: "וכמה הנך מקבל בעד כל כוס?". "מיל אחד", השיב הילד. "לך נא אפוא
אל הישיבה וגרוס פרקי משניות. על כל פרק שתדע, אתן לך מיל אחד". עזב
הילד את כל החומס בידי חכם אברהם ושעט אל היכל הישיבה, שם נטל
כרך משניות והחל לגרס משניות, וברב פשרונו הצליח בתוך שעה אחת
לדעת עשרה פרקי משניות על פה.

יצא הרב וחפש את אותו חכם אברהם עד שמצא אותו והציע לו שיבחן
אותו. השיב לו חכם אברהם, כי הוא אינו שומע טוב באזניו, אבל הוא יבקש
את אחד החכמים בישיבה שיבחן אותו את כל עשרת הפרקים. נכנסו ומצאו
את אחד החכמים, שהסכים לבחן את הילד החרף. ואכן מפיו קלחו בשטף
עשרה פרקים, משנה במשנה, מלה במלה, ללא גמגום ודלוג, ללא שגיאה
וטעות. אלא שאז התחכם החכם והחל לבחן את הילד בהבנת המשניות,
והוא הרי לא עסק אלא בגריסתן ובלמידתן על פה. בראתו שהילד אינו יודע
להשיב, נענה החכם ואמר: "אם אינך יודע פרושן של משניות שאתה מוציא
מפיו, לא עמדת בבחינה ולא מגיע לך מאומה". ובמשפט אחד מוטט על
ראש הילד את כל השמחה שנאספה בתקוותיו...

קישור לקובץ

"זהיו עיני מוריך רואות את תלמידיך - ההתבוננות בתלמיד מתוך מצוות "ואהבת לרעך כמוך"

דף חברותא ליסודי

מתולדות חיי הרב מרדכי אליהו זצ"ל

כתיבה: הרב אביה אלבה

נעצור רגע כאן את הסיפור ונענה על שתי השאלות הבאות:
א. האם הצלחת ללמוד משניות בעל פה? אן כן, סמן עד כמה זה היה קשה:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 (קשה מאוד ... 1- קל ביותר -10)

ב. מה דעתך על התנהגותו של הבוחן?

ועתה נלמד מה קרה בסופו של דבר:

יצא הילד היתום מן החדר בפדמעות נקוות בזויות עיניו ועד מהרה החלו אלו לזלג בפורד לחייו. בתחלה נסה להאבק בבכי שאים לפרץ מגרונו, אבל לא היו בו די כוחות כדי לחנק את הבכי ועד מהרה הפך בכיו לסוער. והנה, מן הפרוודור מגיחה דמותו של הגאון המקבל רבי אפרים הכהן זצוק"ל, מראשי ישיבת 'פורת יוסף' (אביו של ראש הישיבה הגאון רבי שלום כהן זצוק"ל) קול הבכי הגיע לאזניו של ראש הישיבה והוא החיש את פסיעותיו כדי לראות מי הוא המסכן הבוכה תמרורים ובגין מה. לחרדתו גלה את אותו יניק וחפים, בנו היתום של חכם סלימאן עליו השלום, שהוא ממרר בבכי וכל גופו שמוט מרוב צער. "מה ארע לך?", קרא רבי אפרים בחרדה, שהתחלפה בתמהון של בעס למשמע הספור. מיד נגש רבי אפרים אל אותו חכם ואמר לו בקפידא: "וכי אתה יודע עשרה פרקי משניות בעל פה? ביצד מלאך לבך לגזל פרוטותיו של ילד יתום? ועתה, אחד עשר מיל אצוה שינתנו לו בעד עשרת הפרקים, והמיל הנוסף בגין אותו צער מכוסף ינתן לו".

מני אותו יום ואילך לא היה הרב צריך למכר חומס בסמטאות השוק. עם ישראל נצל וזכה! דרכו הסלולה של הגאון הקדוש לא נחסמה בערמות של חומס, והקדוש ברוך הוא לא הניח שיציבו מכשול בנתיב גדולו.

"זהיו עיני מוריך רואות את תלמידיך - ההתבוננות בתלמיד מתוך מצוות "ואהבת לרעך כמוך"

הפ' חברותא ל'סודי

מתולדות חיי הרב מרדכי אליהו זצ"ל

כתיבה: הרב אביה אלבה

✓ האם היתמות של הרב השפיעה על דרכו? קרו את הסיפור הבא:

כל פעם שהגיע נער לבית הפנסת של הרב מרדכי אליהו כדי להניח תפלין בפעם הראשונה בהגיעו לגיל מצוות, ציין זאת הרב באופן חגיגי: הרב אליהו הושיב את הנער לידו, לזה אותו בהנחת התפלין, וכאשר הוא ברך על התפלין ענה כל הקהל "אמן" בקול גדול. בהמשך התפלה זרקו על נער הבר מצוה ספריות, שרו לכבודו, ולא אמרו את תפלת "תחנון", שאינה נאמרת בימי שמחה. השמועה על מנהגו של הרב אליהו עשתה לה כנפים, ונערי בר מצוה רבים נהגו להגיע להתפלל בבית הפנסת של הרב אליהו ביום חגם.

ברגע של שמחה ספר הרב אליהו מה הביא אותו לנהג כך: "אנשים אינם יודעים זאת, אבל ביום בר המצוה שלי החלטתי להיות רב ביישראל. וכבר אז ידעתי מה תהיה הפסיקה הראשונה שלי. בגיל צעיר התיתמתי מאבי, וביום הבר מצוה שלי הגעתי לבית הפנסת לבדי; המתפללים לא קבלו את פני בסבר פנים יפות, והגבאי התעלם ממני. איש לא זרק עלי ספריות, וכאשר הגענו לאמירת 'תחנון' סרבו המתפללים לוותר על אמירת 'תחנון', בטענה ששמחת בר המצוה שלי אינה חשובה מספיק כדי לבטל זאת. מאכזב ועצוב פסעתי הביתה, וחשבתי על אפי שחסכה פרוטה לפרוטה כדי לרכוש לי זוג תפלין.

אך קדם שונותי הביתה, החלטתי שאיני רוצה להעציב את אמי, ואז גמלה בלבי החלטה: אלמד ואהיה רב גדול בתורה, ואדאג לכך שכל נער הפגיע לבית הפנסת להניח תפלין בפעם הראשונה לחייו - יזכה לקבלת פנים חמה ושמחה, וכמובן שלא יאמרו באותה התפלה 'תחנון'.

חתם הרב אליהו את דבריו: "בכל פעם שאני פוגש נער בר מצוה, אני מבקש לתקן עוד קצת את חסרונו 'השמחה בבר המצוה שלי'."

א. מדוע הרב אליהו חשב שלא צריך לומר "תחנון" ביום בר מצוה? ✓

ב. מה החליט הרב אליהו ביום הבר מצוה, ומדוע? ✓